

Paneldebat om Børns rettigheder

Tirsdag 18. november kl. 19-22

VerdensKulturCentret
(Nørrebro Medborgerhus)
Nørre Allé 7, 2200 Kbh N
Salen, indgang over gården
Åbent for alle – Gratis adgang.

Til den årlige markering af Børnerettighedsdagen har vi valgt følgende tema:

”Børnearbejde – hvor langt går virksomheders ansvar?”

Børn har brug for at gå i skole i stedet for at arbejde på fabrikker, i miner eller på gaden. Men i dag er der stadig 218 millioner børn verden over, som udsættes for hårdt, fysisk arbejde. Hvordan kan virksomheder, der investerer i lande, hvor børnearbejde er udbredt, hjælpe børnene bedst muligt?

Et **panel** med fire kompetente personer indleder efterfulgt af spørgsmål fra salen. Læs mere i de efterfølgende artikler – også om begrebet CSR.

Oplægsholdere i panelet:

Peter Lund-Thomsen

Lektor i Corporate Social Responsibility (CSR) og internationale udviklingsstudier ved Copenhagen Business School. Er p.t. i gang med en sammenlignende undersøgelse af bekæmpelsesprojekter mod børnearbejde i den pakistanske og indiske fodboldindustri.

Jonas Schrøder

Kommunikationschef hos JYSK, hvor han også arbejder med socialt ansvar. Han vil fortælle, hvordan JYSK arbejder med at håndtere problemstillinger omkring ansattes rettigheder og forhold i de lande, hvor JYSK køber sine varer.

Anne Margrethe Hefting

Kampagneleder for fundraising og CSR partnerskaber i IBIS. Hun vil bl.a. fortælle om det formelle partnerskab, IBIS har indgået med chokoladevirksomheden Toms om et uddannelsesprojekt i kakaoområderne i Ghana.

Sanne Borges

Ansæt i Amnesty International med særlig fokus på Amnestys arbejde over for virksomheder og andre økonomiske aktører, herunder banker og pensionskasser. Hun vil fremlægge Amnestys synsvinkel og bud på, hvad virksomheder bør gøre for bedst muligt at forebygge og håndtere børnearbejde.

Ordstyrer: Claus Juul

Juridisk medarbejder i policy-afdelingen i Amnesty International, dansk afdeling.

Skoleprojekt i Ghana

- et forbilledligt samarbejde

Af Jan Christensen

Arbejdsgruppen om Børn

I 2005/2006 var der omtale i danske medier af børnearbejde i Vestafrika ved dyrkning af kakaobønner, som er en væsentlig ingrediens i fremstilling af chokolade. Overskrifter som ”Kakaoslaverne” og ”Kakaoindustri misbruger børn” skabte debat.

Toms, som er Danmarks største producent af chokolade, forholdt sig seriøst til kritikken og påtog sig et ansvar for at gøre noget ved problemet. Efter en analysefase blev der i september 2007 igangsat et projekt med sigte på at forbedre forholdene for børn i Ghana.

For at få en professionel tilgang til det konkrete arbejde på stedet blev der indledt et samarbejde med IBIS, som har mange års erfaring med uddannelsesprojekter i tredje verdens lande og fremme af børns rettigheder. Der blev skabt basis for et 3-årigt projekt i to distrikter i Ghana, hvor IBIS udfører det praktiske arbejde finansieret af Danida (60%) og Toms (40%).

Skolebørn i Ghana

© Toms

Den primære indsats går ud på at forbedre skoleforholdene i landdistrikterne. Der fokuseres især på uddannelse / efteruddannelse af lærere samt bedre skolemateriale. Dette skal gøre det mere attraktivt for forældrene at sende børnene i skole. For at styrke denne motivation er der et tæt samarbejde med nøglepersoner i lokalsamfundene, som skal overbevises om vigtigheden af uddannelse og beskyttelse af børnene i arbejdet med kakaodyrkingen. Radioudsendelser anvendes for at nå ud til så mange som muligt. (forts. side 2)

Det ville være både urealistisk og uhensigtsmæssigt at forsøge at forbyde børnearbejde, da det er en vigtig del af familiernes indkomstgrundlag. I stedet for skal arbejde og skolegang kombineres på den bedst mulige måde, så børnene kan få en uddannelse ved siden af et arbejde, der ikke må være for fysisk og psykisk krævende. Børnenes arbejde går ud på at bære kakaobønner til beplantning, lugning, indsamling/høst, bære læs og vende kakaobønner i forbindelse med gæringsprocessen.

Skoleprojektet er et godt eksempel på, hvordan en virksomhed kan gøre en væsentlig forskel ved at tage et konkret initiativ til at gøre børnearbejde mere acceptabelt og samtidig sørge for en bedre fremtid for børnene. En evaluering af projektet efter det første år viser et meget positivt forløb, og samarbejdet mellem Toms og IBIS går rigtigt godt.

Artiklen er baseret på interview med Mette Andersen, CSR & Corporate PR Manager hos Toms, samt oplysninger på hjemmesiderne www.toms.dk og www.ibis.dk

Hvad er CSR?

Corporate Social Responsibility (CSR) kan på dansk kaldes "virksomheders samfundsmæssige ansvar". Det omfatter såvel sociale som miljømæssige og etiske krav i forholdet mellem virksomhed, kunder og samarbejdspartnere (f.eks. underleverandører). Flere og flere virksomheder får øjnene op for, at overholdelse af et CSR kodeks vil gavne virksomhedens omdømme og dermed også have en positiv effekt på det økonomiske resultat. Kontrol af underleverandørers arbejdsforhold – herunder sikkerhed for, at børn ikke udnyttes urimeligt som arbejdskraft – er derfor kommet meget i fokus og skaber stor mediemæssig interesse.

Børnearbejde - hvad mener Amnesty?

Af Maria Louise Jalksø
Arbejdsgruppen om Børn

Interview med Sanne Borges, ansat i Policyafdelingen i Amnesty International, Danmark.

Billedet af børn, der arbejder på fabrikker, i miner, på gårde eller på systuer, er et billede de fleste tager afstand fra. Alle er enige om, at børn skal gå i skole for at blive dannet og uddannet – klar til det voksenliv, der venter dem forude. Denne enighed afspejler sig også i FNs Børnekonvention. Det er den konvention, der er ratificeret af flest lande – dog med undtagelse af Somalia og USA. Staten i det pågældende land har dermed forpligtelse til at:

"anerkende barnets ret til beskyttelse mod økonomisk udnyttelse og mod at skulle udføre arbejde, som kan være farligt, gribe ind i barnets uddannelse, eller skade barnets sundhed eller dets fysiske, psykiske, åndelige, moralske eller sociale udvikling." endvidere at *"fastsætte en minimumsalder for adgang til ansættelse"* og *"fastsætte passende regulering af arbejdstider og arbejdsvilkår"* (uddrag af Artikel 32).

Hermed er det ikke sagt, at alle lande efterlever traktaten. Tørre tal viser, at 218 millioner børn er børnearbejdere, 158 millioner af dem er mellem 5 og 14 år, og størstedelen af børnearbejdet foregår i Asien. En ikke overraskende faktor peger på, at fattigdom er grunden til børnearbejde. De sektorer, der er mest udsatte, er bl.a. de, hvor der er efterspørgsel efter billig arbejdskraft: små håndværkere og hjemmeproducenter, fødevarerindustrien, fremstillings erhverv, turist- og fiskeindustrien samt bygnings- og minesektoren. Der er altså tale om sektorer i bl.a. Asien, hvor danske virksomheder lægger deres produktion ud, dermed har de også et medansvar for at børnearbejde ikke sker. Men tallene viser tydeligt, at det sker.

Derfor skal vi se nærmere på, hvad Amnesty International gør for at forhindre børnearbejde.

En forløber til det, der i dag hedder Amnesty Business Forum (ABF) startede tilbage i 1998, men i 2002 tog ABF karakter af, hvad det er i dag, nemlig et forum for dialog mellem Amnesty Internationals danske afdeling og store danske virksomheder om deres ansvar på menneskerettighedsområdet i 3. verdens lande. Sanne Borges, som er koordinator i dansk afdeling for arbejdet over for virksomheder og andre økonomiske aktører, forklarer, at hun arbejder for, at det etablerede ABF netværk, der nu tæller 15 store danske virksomheder, handler i overensstemmelse med bl.a. ILOs¹ konventioner², hvor der er fokus på arbejdstagerrettighederne og herunder barnets rettigheder.

En af grundene til børnearbejde er, at det er billig arbejdskraft. Det er derfor nærliggende at spørge, om det er svært for Amnestys danske afdeling at få virksomhederne i ABF til at efterleve Amnestys retningslinjer om børnearbejde, da det må blive dyrere for virksomhederne? (forts. side 3)

¹ International Labour Organisation – Den Internationale Arbejdsorganisation.

² ILO konventioner artikel 138 og 182 fastsætter grænserne for, hvilken slags arbejde, der er uacceptabelt, i internationale standarder. ILO opdeler børnearbejde i tre kategorier: 1: De værste former for børnearbejde. 2: Skadeligt arbejde, der er forbudt for børn under 18 år. 3: Arbejde som udføres af mindreårige og forhindrer dem i at gå i skole.

Det er det, ifølge Sanne Borges, da Amnesty i sine krav til virksomhederne er inde at røre ved nogle basale markeds kræfter, som virksomhederne mener, de har svært ved at ændre, da de typisk er vant til at shoppe rundt mellem de billigste leverandører for at få deres varer produceret så billigt som muligt. Der bliver altså stillet krav til virksomhederne om at gå imod de typiske markeds kræfter. Det forudsætter derfor, at virksomhederne er villige til at ændre på deres arbejds metoder.

Hertil har Amnesty sat nogle retningslinjer op til hjælp. Sanne Borges nævner ni punkter, som Amnesty anbefaler virksomhederne at gå efter:

- 1) En politik på området
- 2) Viden om lokale forhold
- 3) Dialog med lokale NGO'er, fagforeninger, myndigheder, mv. om forholdene
- 4) Fuld information om arbejdsgangene hos ens leverandører
- 5) Minimumsalder for ansættelse skal fremgå klart af kontrakter med leverandører
- 6) Undervisning for leverandører i virksomhedens politik og værdier vedr. børnearbejde
- 7) Jævnlig opfølgning og monitorering af forhold, gerne i samarbejde med andre virksomheder
- 8) Begrænsning i antallet af leverandører
- 9) Offentliggørelse af virksomhedens leverandør lister.

Yderligere indebærer det at være en del af ABF individuel dialog, rundbordsdiskussioner og seminarer, hvor virksomhederne kan drage nytte af hinandens erfaringer.

Amnesty har en forståelse for, at det er en yderst kompleks problemstilling, virksomhederne har med at gøre. Børnearbejde er ofte en indkomst for en familie, hvorfor firing af børn ikke nødvendigvis er en god løsning. Det kan få børn ud i prostitution, hvilket kan gøre større skade i forhold til at sidde på en systue under beskyttede forhold. Derfor arbejder Amnesty med langsigtede mål, hvor den optimale løsning vil være, at virksomheden går ind og støtter leverandøren økonomisk, så børnene kan komme i skole uden at miste deres løn og samtidig er garanteret arbejde, når skolegangen er slut. Det er selvfølgelig dyrere for virksomhederne, men samtidig er det et ansvar, der medfølger, når de vælger at producere deres varer i 3. verdens lande.

Børn som iskolde krigere - kan blive mennesker igen

Af Inger Bruun

Arbejdsgruppen om Børn

Når de voksne tvinger et barn i krig, bliver barnet en dræber. Nogle børn får senere deres menneskelighed tilbage - men ikke uden kamp!

"Den lange vandring" er skrevet af Ishmael Beah, en tidligere børnesoldat fra Sierra Leone. Bagsiden af bogen viser en dreng med krøllet hår, et drenget

smil og glade øjne. Men beretningen om Ishmael Beahs liv som børnesoldat er grusom (side 128):

"Morgenen efter løjtnantens tale gik vi i gang med at øve os i at dræbe fanger, ligesom han havde gjort. ... Den, hvis fange døde først, vandt konkurrencen. Vi holdt bajonetterne klar og havde fået at vide, at vi skulle se vores fange ind i øjnene, mens vi gjorde det af med ham. Jeg stirrede på min. Hans ansigt var hævet af alle de slag, han havde fået, og hans øjne så ud, som om de betragtede noget bag mig. Hans kæber var det eneste anspændte i hans ansigt, alt andet så roligt ud. Jeg følte intet for ham og tænkte ikke meget over, hvad det var jeg gjorde. Jeg ventede bare på korporalens ordre"

Ishmael Beah er 12 år gammel, da oprørshæren i Sierra Leone angriber den landsby, som han, hans bror og nogle musikkamerater besøger for at deltage i en musikkonkurrence. Nu følger flugten gennem et voldspræget land for at undgå oprørshæren. Som 13-årig bliver han tvunget ind i regeringshæren, og her lærer han at slå ihjel godt hjulpet af hash og andre stoffer. Som 16-årig får UNICEF ham til et rehabiliteringscenter. Som de andre børnesoldater raser han over at være taget væk fra krigen, sætningen "*det er ikke din skyld*" vækker had i ham, og først langsomt lægger han vreden væk med hjælp fra medarbejdere i centret og mødet med en onkel og hans familie. Disse hjælper ham med at genfinde sine barndoms minder og sin menneskelighed. Ishmael Beah lever nu i New York, hvor han i 2004 tog en bachelorgrad i statsvidenskab, og hvor han blandt andet er tilknyttet menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch.

Journalister har skildret børnesoldater i artikler og bøger, men der er få bøger, der er skrevet af en tidligere børnesoldat. Bogen er grusom som børnesoldaternes liv. Den vækker sorg over de krige, som slår mennesker ihjel på den mest modbydelige måde, tvinger børn væk fra deres familie og ødelægger dem gennem frygt og stoffer - et liv som deles af de 300.000 børnesoldater, som skal være involveret i mere end halvtreds voldelige konflikter verden over.

Ishmael Beah løfter ingen pegefingre og beder ikke om medlidenhed for sit liv eller andre børnesoldater. Men han viser, hvilke følelser af angst, vrede og had, som børnesoldaterne må igennem, når de skal tilbage til en menneskelig tilværelse. Den peger på den støtte og kærlighed, som børnene skal have, hvis de skal tro på, at de ikke er skyldige, men ofre i andres krige.

Kilde: Beah, Ishmael: "Den lange vandring - En drengesoldats erindringer". København, Gyldendal, 2007. Oversat fra amerikansk: "A Long way gone. Memoirs of a Boy Soldier". New York, 2007.

Alle Børns
Rettigheder

www.alle-boerns-rettigheder.dk

The Rights of all Children

Af Mogens Fischermann

Alle Børns Rettigheder

Alle Børns Rettigheder (ABR) blev oprettet i august 2007. Den oprindelige anledning til oprettelsen var et forsøg på at råbe politikerne op i forbindelse med den måde, hvorpå vi i Danmark behandler asylbørn. Efterhånden er formålet for ABR mere bredt: at arbejde for en anden og mere human behandling af asylbørn i Danmark.

Forhistorien er følgende. I perioden juni–december 2006 gennemførte Danmark en tvungen udsendelse af 170 kosovoalbanske personer til Kosovo. Mange af disse var familier, som havde opholdt sig i op til 7 år i danske asylejre sammen med deres børn, hvoraf flere var født i Danmark. Dette resulterede i, at der i flere medier blev rejst alvorlig kritik af den måde hvorpå, vi behandlede disse familier og især deres børn. Foreningen Nuras Venner (www.nurasvenner.dk) indsamlede i alt ca. kr. 65.000, som oprindeligt var beregnet til at dække medicin og lægehjælp m.m. til familierne.

En gruppe private personer besluttede i marts 2007 at fortsætte i sporet af denne indsats, med det formål at ændre debatten i medierne og blandt politikere således, at den i højere grad byggede på faktisk viden i modsætning til fastlåste politiske standpunkter. I august 2007 blev ABR oprettet med det mål at søge opbakning blandt NGO'er, humanitære organisationer og andre interessegrupper til at rejse en folkelig debat om, hvordan vi behandler asylbørn, som sammen med deres forældre søger tilflugt i Danmark. Endvidere at rejse midler til debatter, kongresser og oplysningsarbejde med henblik på at forbedre asylbørns retsstilling og livsvilkår i og uden for Danmark. ABR skulle være en uafhængig stemme, som kunne tale asylbørnenes sag, i modsætning til en del NGO'er, som ikke i alle sammenhænge kan udtale sig helt uafhængigt.

I oktober 2007 afholdt ABR en konference om asylbørn og deres forældre, som opholdt sig i danske asylejre. I konferencen deltog en række danske og udenlandske oplægsholdere, der redegjorde for de sundhedsmæssige, retslige og konventionsmæssige aspekter i forbindelse med Danmarks behandling af asylbørn. ABR har med assistance af fagfolk gennemført et litteraturstudie om, hvad alvorlig stress gør ved børn – især asylbørn.

I april i år deltog ABR i et møde med LIBE, European Parliament Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs. Organisationen bidrog med dokumentation til komitéen vedrørende to sager, dels en tvungen hjemsendelse af en familie med 3 børn, som havde opholdt sig i danske asylejre i 7 år, dels en familiesammenføringssag, som involverer børn. ABR har også valgt at arrangere og støtte op om underholdende arrangementer for børnene i asylejrene.

I øjeblikket deltager ABR i arbejdet med at udforme en supplerende NGO-rapport til FN's Børnekomité, hvor vi bidrager med synspunkter vedrørende emner som undervisning af asylbørn, konsekvenserne for deres psykiske udvikling som følge af lange ophold i asylejrene, samt krav til deres værgere eller andre personer med juridisk ansvar for barnet.

Alt materiale og supplerende oplysninger er tilgængelige på hjemmesiden:

www.alle-boerns-rettigheder.dk

Børn er fortsat i fare

Indsatsen for børns rettigheder – som også kampen for menneskerettigheder generelt – hører til de lange, seje træk. Alene i månederne august og september 2008 har Amnesty International udsendt ikke mindre end 44 dokumenter (rapporter, aktioner, pressemeddelelser) om brud på børns menneskerettigheder. De omfatter emner som: væbnede konflikter, flygtninge, tvangshjemsendelse, internt fordrevne, tortur, minoriteter, dødsstraf, henrettelser, fængsling, kidnapning, uddannelse og helbred/sundhed.

De lande, der har været i fokus i de nævnte to måneder, er: Tyrkiet, Iran, Pakistan, Indien, Afghanistan, Malaysia, Nordkorea, Cambodia, Rusland, Kazakstan, Saudi-Arabien, Israel, Egypten, Eritrea, Nigeria, Sydafrika, Mexico, Colombia, Canada, USA, Slovenien, Italien, Tyskland. Til trods for, at næsten alle verdens lande har ratificeret FN's Konvention om Barnets Rettigheder, er der fortsat lang vej til at overholde bestemmelserne i Konventionen.

Gadeaktion 18. november kl. 14-17

På Gammeltorv v/ Strøget i København indsamler Arbejdsgruppen om Børn inden aftenens paneldebat underskrifter i en aktuell aktion. Underskriftlister bliver også fordelt til Amnesty grupper andre steder i landet og vil desuden være fremlagt ved paneldebatten.

Se: www.amnesty-international.dk/boern, som nu er i både dansk og engelsk version.